

א) [תקנן כל]. מוספתא פ"ז ה"ב ומוספתא דמכות פ"ג ה"ד. ב) [מוספתא פ"ז ה"ד]. ג) [מוספתא פ"ז ה"ב]. ד) [תקנן כל]. ה) [ע"ה]. ו) [ע"ה]. ז) [ע"ה]. ח) [ע"ה]. ט) [ע"ה]. י) [ע"ה]. יא) [ע"ה]. יב) [ע"ה]. יג) [ע"ה]. יד) [ע"ה]. יה) [ע"ה]. יז) [ע"ה]. יח) [ע"ה]. יט) [ע"ה]. כ) [ע"ה]. כא) [ע"ה]. כב) [ע"ה]. כג) [ע"ה]. כד) [ע"ה]. כה) [ע"ה]. כו) [ע"ה]. כז) [ע"ה]. כח) [ע"ה]. כט) [ע"ה]. ל) [ע"ה].

תורה אור השלם

1. גשור או שר אהרן ואת בנו לא תשקטו ביום אחר: ויקרא כב כח. 2. ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד: בראשית א ה

מובן רש"י

בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה. אם תמור ועברת על לאו נאש משרפט, נקח הכתוב בעשה זה מעושהו של שאל לאוין לומר זו עשו ותקנת עשייתו ששיפטו (שבדעות ג) ומשפט זה עשו על לאו שאל המיניו יארכטו ויפטו (בתבדעות ג) שהעשה האמור אחריו מקטנו ופטרנו על עברת הללו (מכות ד): כל לאו שניקח לעשה אין לוקח עליו דמשמע זו היא תקנתו אם מעבור על לאו עשה זאת והיכל, ועוד ללא דמי ולא דחסימה שהמלקות נמקח לו (פסחים טז). לא מן השם הראה א: לא מטעם זה התלקות בעל ז' אצל כל עטמו אין זו מלקות לפי שאלו לאוין עשהו ופטרנו (בבבדעות ג) כלומר טעם זה אינו מן העקר (בתבדעות ג) און טעם זה עיקר, ללא שניקח לעשה אין לוקח עליו, אלא מפני מה המותר אינו לוקח לפי שהוא לאו שאין בו המהות (מכות ד). משתי בהמות מנדקט משתי בהמות כי הכי דנהיי מרייהו ימיות נקט, דלי ימין ושמאל מה לו שמי בהמות ומה לו אמת (לקטו א). אכלו ואין בו כוית חייב. מלש דבריה הוא וחיב כל שאלו (לקטו ב). בארבעה פרקים בהנה. בפרקים מחוקקין ליה לאיש לכל מן דחובין בהמה שחט על אמתיה ומשוי קאלתא אמתיה מכתיב לשחוט ולא שחטת אמתיה ליה נט שחטת משוי אמתיה ואת נט דבויס אמת ממיי האחרון ואלו ימיו כי אשכח בלא עשה וקוין הכל (ע"ה). ערב י"ט האחרון של חג. מפני שהוא יום השבת קרבנות החג דמני מן שלל הרשון י"ט (שם). וערב י"ט הראשון של פסח. י"ט יתן משוי פסחים (שם).

זא הכתוב ליתן עשה. טעמא דזא הכתוב הא לאו הכי לקי אע"ג דהתרות ספק היא דכל אימת דלמרו ציה מני אמר אכתי לילה הוא: לא מן השם הוא זה. לא מטעם זה הוא פטור: שאין זו מעשה. ישב לו ולא אכל ומאליו נעשה נותר: משתי ירכוס של שמי בהמות. ומדנקט שמי בהמות ששע מניה צימיות קאלת ות"ק דהכא כרבי יהודה ס"ל דאין נוהג אלא בלחם. ומהא פשטינן צפרק גיד הגשה (תקנן דף סג). דלשם ליה לר' יהודה דצימין: דלשם ציה כוים. בקמא או צבתא אלא צמד מינייהו ות"ק מחייב דקסבר צריה הוא וצריה [אין] צריה שיעור דמתנן במסכת מכות (דף קד ג). אמר להם רבי שמעון אי חתם מודים לי בצוול נמלה כל שהוא [שהוא] חייב אמרו לו מפני שהיא כצרייה. ואית דמפרשי דלית ציה כוית צמד מינייהו אלא צבתויהו ואין נראה צעניי שיהו שמי התרות מנטרפות דאי אכיל ליה לנתרא צמון כדי אכילת פרס היינו צבת אמת ואי לאמר כדי אכילת פרס מו לא מנטרפי: עד שיהא צו כוים. דקסבר לאו צריה חשיב אלא כחמיכה מן הצריה: מרתני' בצרעט פרקים צניני. דרך ישראל לעשות סעודות וקסם הלוקח בהמה אינו לוקח אלא לשחטה מיד לפיכך המוכר בהמה לצדו ומכר תחלה אמה או צמה צו צוים צריך שילמד לשני דע לך שהיוס מכרתי אמה לשחוט או צמה צו צוים לשחוט שמה כבר נשחטה: כיס עוב האחרון של חג. היו מרבין בשמחה מפני שרגל לעלמו הוא וחציב עליהן: שאין לו ריות. הפסק צינתיים שמכר האם היום: אצל יש לו ריות. שמכר את הראשונה אמתול שאני אומר אמתול שחט הראשון: ומודה רבי יהודה כו'. אע"פ שלקח זה היום זה למחר: משחטינן טעמא צעל כרוח. כדמפרשי ואולי שחט קבל דינר מלוקח ליתן לו צדינר צשר: אפילו שור שזה אלק וכו. שחטו על כרוח אף על פי שאין לוקחין לשאר ובגמרא מפרש טעמא: ואין ללוקח צו אלא דינר. שנתן דינר לטבח: מה ללוקח. ומפסיד דינר: אינו כן. צדינן משכיח וכל זמן שלא משך מחור ר' עקיבא: גב' למה לו משיני אש האם לחתן. ליתני צמוכר זו לחתן או ולכלה צת. למערה צי חסנא. ולעשות סעודה טפי מכלתא: שזיכה לו ע"י אחר. המוכר הזה מסך את השור לאדם אחר שלל כלל צפני הלוקח ואמר לו וצי צשור זה לפלוני להיות לו צדינר צשר: דווקא הוא לו. מסיכה זו וכות היא לו דהא לא סגי ליה בלא צשר: חוב הוא לו. להוציא הוצאות הפסד הוא לו: אין חבין לו. דאין אדם נעשה שליח לחצרו שלא מדעתו להפסידו אצל להריוחו און סהדי דניחא ליה לפיכך וצין ואין צדין: על דין טורה. שקוין לו מעותיו בלא משיכה: דצר טורה מעוט קונוס. מכיון שנתן מעוט למוכר או אמתיה יכול לחזור דגמרינן מהקדש דכתיב [ויקרא טז] ונתן הכסף וקם לו: ומה עעס אמתו משיכה קונוס כו'. דאי מוקמת להו לפיני האחריות הלוקח משנתן מעוט אי מתרמי דליקה צצית המוכר שהפירות שם לא טרם לאזלוניהו אצל סתם מושך ממנוי להו לציתיה: ברתני' היום הולך אחר הילנה. שחט האם משחטה לא ישחוט הצבת כל הילנה וכל היום המחרת אצל שחט האם ציוס שחט הצבת צלילה דאין הילנה הולך אחר יוס: אש או דרש. משום דצעניינא דקדשים כתיב אותו ואת צנו אינטריך למדרשה כדתינא צגמרא: מעשה צראשיס. ויהי ערב ויהי צקר צרישא ערב והדר צקר: גב' לפי שלל הענין. הפרשה הזאת סמוכה לקדשים דכתיב ירצה לקרבן אשה וסמין ליה אותו ואת צנו: נקדשים לינה הולך אחר היום. דכתיב [ויקרא ז] ציוס קרבנו יאכל לא ייח ממנו עד צקר אלמא לילה שלאחריו קרי יוס קרבנו עד הצקר: רבי

אותו ואת בנו פרק חמישי חולין

פג.

ובדברי רבי יוסי הגלילי אף ערב יום הכפורים בגליל. תימה צדינר כמזבז (דף קד ג). פריך יוס הכפורים שחל להיות צשני צצבת ירחה גזירה שמה ישחוט צן עוף ואמאי לא פריך משאר ימיס טווציס דהוי לכו"ע ואומר ר"ת דצצשר ערב י"ט שזמטין צצמות כדלמר הכל אצל ערב יוס"כ לא היו אוכלין אלא צשר עוף ודגיס כדלמר צצ"ר גצי הווא דצין נווגא והא דלא חשיב הכל ערב יוס"ט ראשון של חג אומר ר"ת משום דכולי עלמא טרידי בצוכה ולולב ואין להן פגלי להצצות צשמיטה כל כד"ט:

ומודה רבי יהודה. תימה למאן מודה דליתמי דרבי יהודה לפרש הוא כדלמרינן בצמחדרין צצפרק זה צוור (דף קה ט):

הדרן עלך אותו ואת בנו

התם דגופין מוחלקין פמרי רבנן הכא לא כל שכן אלא לאו סומכוס היא לעולם בזה אחר זה ודקאמרת מ"ט דרבי יהודה כגון: דלית ביה כוית צרתניא אכלו ואין בו כוית חייב ר' יהודה אומר עד שיהא בו כוית: **מתני'** בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו אמה מכרתי לשחוט בתה מכרתי לשחוט ואלו הן ערב יום טוב האחרון של חג וערב יום טוב הראשון של פסח וערב עצרת וערב ראש השנה וכדברי רבי יוסי הגלילי אף ערב יום הכפורים בגליל אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין לו ריות אבל יש לו ריות אין צריך להודיעו וימודה רבי יהודה במוכר את האם לחתן ואת הבת לכלה שצריך להודיעו בידוע ששניהם שוחטין ביום אחד צבארבעה פרקים אלו משחטינן את הטבח בעל כרוח אפילו שור שזה אלק דינרים ואין לו ללוקח אלא דינר כופין אותו לשחוט לפיכך אם מת מת ללוקח אבל בשאר ימות השנה אינו כן לפיכך אם מת מת למוכר: **גמ'** תנא אם לא הודיעו הולך ושחט ואינו נמנע: אמר רבי יהודה אימתי [וכו']! למה לי למיתני את האם לחתן ואת הבת לכלה מלתא אגב אורחיה קמשמע לן דאורח ארעא למטרה בי חתנא טפי מבי כלתא: בארבעה פרקים אלו [וכו']: והוא לא משך אמר רב הונא אמר רב כשמשך אי הכי אימא סיפא אבל בשאר ימות השנה אינו כן לפיכך כגון מת למוכר והוא משך אמר ר' שמואל בר רב יצחק לעולם שלא משך שזיכה לו על ידי אחר בארבעה פרקים אלו דכות הוא לו צחובין לאדם שלא בפניו בשאר ימות השנה רחוב הוא לו אין חבין לאדם שלא בפניו צרבי אלעזר אומר אמר רבי יוחנן צבארבעה פרקים אלו העמידו חכמים דבריהם על דין תורה צדאמר רבי יוחנן דבר תורה מעות קונות ומה מעם אמרו משיכה קונה גזירה צשמא יאמר לו נשרפו חטיך בעליה: **מתני'** ליום אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה את זו דרש רבי שמעון כן זומא נאמר במעשה בראשית יום אחד ונאמר באותו ואת בנו יום אחד מה יום אחד האמור במעשה בראשית היום הולך אחר הלילה אף יום אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה: **גמ'** ת"ר את זו דרש ר"ש כן זומא לפי שכל הענין כולו אינו מדבר אלא בקדשים צובקדשים לילה הולך אחר היום יכול אף זה כן נאמר כאן יום אחד ונאמר במעשה בראשית יום אחד מה יום אחד האמור במעשה בראשית היום הולך אחר הלילה אף יום [אחד] האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה רבי

עין משפט ור מצה

בג א מיי פ"י מהלכות קרבן פסח ה"י יא ופ"ח מהלכות פסולי המוקדשין הלכה ט: בד ב ג מיי פ"ח מהל' מאלכות אסורות הלכה ג: בה ד ה ו מיי פ"ב מהל' שמיטה ה"י יד טו טז וע"י צצצמות וצבי"מ וצ"מ סמג לאון קמט טוש"ע י"ד ק"י טו פ"ו: בו ז מיי פ"ב מהל' מצירה ה"י ז סמג עשין פכ טוש"ע ח"מ ק"י קמט טפ"ג: ט מיי פ"ב מהלכות מביה ה"י סמג עשין פכ טוש"ע י"ח מ"מ סמ"ג קמט טפ"ג: י [מיי] שם פ"ג הלכה א סמג שס טוש"ע ח"מ סמ"ג קמט טפ"ג: יא [מיי] שם הלכה ה טוש"ע שס טפ"ג ה: יב ל מיי פ"ב מהל' שמיטה ה"י ז סמג לאון קמט טוש"ע י"ד ק"י טו טפ"ג: יג מ [מיי] פ"ד מהלכות מעשה הקרבנות [צ"ג]:

רבינו גרשום

בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה. כלומר דעשה זו והנותר [ממנו] וגי' באש שתרפון ולא תעשה זו לא ותתירו וצבשו (ה) זה ספק לא דיעבדן אם יותר אם לא ואצפי"כ חייב מלקות ומשום הנותר שבה אחריו אינו חייב בדברי ר' יעקב יב"א כגון משום גזרה: אלא לאו סומכוס היא. כלומר ש"מ אבל ב' זיתי חלב בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת: ערב יו"ט אחרון של חג כו'. כלומר הורשאת סתמא ומלאת ודאי מאי דהוה ליה אבל בימים שעברו ואינו קונה אותה ולא לשחוט לפיכך צריך להודיע: אימתי בזמן שאין לו ריות. כלומר ערב יו"ט קנאה ודאי באותו יום ששחט לפיכך צריך להודיע: אבל יש לו ריות בינתיים. כגון שקנאה שנים או שלשה ימים קודם לחג ושחט: ואין ללוקח אלא דינר. כלומר שלא נתן לו ללוקח אלא דינר כופין אותו לשחוט וישלם לו את השאר ושל לוקח חשיב: מלתא אגב אורחיה קמ"ל דאמרו דמלתא למיטרה כו'. כלומר דחוינן המוכר לחתן והגזרת בכלה: היום הולך אחר הלילה. כלומר לילה ויום שאם שחט אותו ביום מותר לשחוט בנו בלילה אסור לשחוט בנו ביום שלאחר הלילה: הכא במאי עסקינן כגון שזיכה לו ע"י אחר. כלומר שנתן לו לוקח דינר והולך דלרבו לו וזיכה לו מוכר ללוקח על ידי אחר שלא בפניו מוכה לו לפלוני: בארבעה פרקים אלו דכות הוא לו. כלומר שחייב לקנות בשר בבביל שמחת יו"ט וצין לראש שלא בפניו: בשאר ימות השנה דחובה הוא. כלומר דלקונה הוא חוב ולא זכות אין וצין לו לראש אלא בפניו: דבר תורה מעות קונות. כלומר דכתיב או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד דהיינו מעות ומפני מה אמרו משיכה קונה דאינו קונה שום אדם עד שימשך: גזירה שמא יאמר המוכר נשרפו חטיך בעליה. ויהיו לו החטיין קונין בעל כרוח: עכשיו אמרו חכמים שאינן חשובין של לוקח עד שימשך כדי שישרום המוכר אותם יפה יפה עד שיבואו ברושות: ובקדשים לילה הולך אחר היום. תורה שנאלת ליום ולילה עד צצות וכגון וצחי שלימי צצור: יום המיוחד שנתן כרוח כגון הני ארבעה פרקים: סליק פירקא

א) אולי צ"ל ועכשיו דלף שיש ספק ולא דיעבדן אם יומיל אם לאו מ"מ היה חייב מלקות אצפי"כ משום עשה דנאש משחוטו שכל אחריו אשע מייב. (ג) דבר זה שייך אחר ד"ה גוריה.

ב) אולי צ"ל ועכשיו דלף שיש ספק ולא דיעבדן אם יומיל אם לאו מ"מ היה חייב מלקות אצפי"כ משום עשה דנאש משחוטו שכל אחריו אשע מייב. (ג) דבר זה שייך אחר ד"ה גוריה.

ב) אולי צ"ל ועכשיו דלף שיש ספק ולא דיעבדן אם יומיל אם לאו מ"מ היה חייב מלקות אצפי"כ משום עשה דנאש משחוטו שכל אחריו אשע מייב. (ג) דבר זה שייך אחר ד"ה גוריה.

ב) אולי צ"ל ועכשיו דלף שיש ספק ולא דיעבדן אם יומיל אם לאו מ"מ היה חייב מלקות אצפי"כ משום עשה דנאש משחוטו שכל אחריו אשע מייב. (ג) דבר זה שייך אחר ד"ה גוריה.

ב) אולי צ"ל ועכשיו דלף שיש ספק ולא דיעבדן אם יומיל אם לאו מ"מ היה חייב מלקות אצפי"כ משום עשה דנאש משחוטו שכל אחריו אשע מייב. (ג) דבר זה שייך אחר ד"ה גוריה.

ב) אולי צ"ל ועכשיו דלף שיש ספק ולא דיעבדן אם יומיל אם לאו מ"מ היה חייב מלקות אצפי"כ משום עשה דנאש משחוטו שכל אחריו אשע מייב. (ג) דבר זה שייך אחר ד"ה גוריה.

ב) אולי צ"ל ועכשיו דלף שיש ספק ולא דיעבדן אם יומיל אם לאו מ"מ היה חייב מלקות אצפי"כ משום עשה דנאש משחוטו שכל אחריו אשע מייב. (ג) דבר זה שייך אחר ד"ה גוריה.

אותו ואת בנו פרק המישי חולין

א א מיי פ"ד מהלכות
שחיטה הלכה ז סג
ענין טד:
ב ב מיי שם הלכה א סג
שם טוש"ע י"ד סי' כח
סעיף א:
ג ג מיי שם הלכה ד
[פ"א] מהלכות
מאכלות אסורות [ג'
טוש"ע שם סעיף ג:
ד ד מיי פ"ד מהלכות
שחיטה ה"ד ופ"ג
מה"ל י"ט ה"א סג שם
טוש"ע א"ח סי' תל"ח סעיף
יח [וטוש"ע י"ד סימן כח
סעיף ג]:
ה ה מיי פ"ד מהלכות
שחיטה ה"ג די ועיין
ג"מ סג שם טוש"ע י"ד
סי' כח סעיף ה:
ו ו טוש"ע שם סעיף ד:
ז [מיי פ"ד מהלכות
מעשה הקרנות ה"ל]:

כסוי הדרם. ונוהג בחיה ובעוף. למעטני בהמה ק"א אתי ללא
תימא שיהא צללה מיה: **במוזמן** ובשאינו מוזמן. פי'
צקונטרס דמשום שלוח הקן אינטיך למיתני דתנן לקמן דאינו
נוהג אלא בשאינו מוזמן וקשה לפירושו דאם כן צלל הני פירקין
הוה ליה למיתני באתו ואת בנו
(לעיל דף ע"ג). וצ"ל הנשה (לקמן דף
פ"ט): וצ"ל הצטר (לקמן דף ק"ג). ונראה
לפרש דאינטיך למיתנייה הכא משום
דמצי (ויקרא י"ז) (כ"י) [אשר] ילוד
דלא תימא דוקא באתו מוזמן:
במוקדשין מ"ט. א. צקדשי
מוצח נמי ק"א צעי
כדמוכח הסוגיא ואף על גב דהנותר
והמעקב פטור מלככות (לקמן דף פ"ה).
היינו משום דאסור בצליה אצל הכא
משמרי בצליה צמליקתו וגבי כסוי
הדס לא כתיבא שחיטה אלא שפיכה:
צריך שיתן עפר למטה ועפר
למעלה. עפר שלמעלה
מנזה שיתן הוא דהא כסוה ונתגלה
פטור מלככות וכסוה הרוח ונתגלה
חייב לככות (לקמן דף פ"ה). אצל עפר
שלמעלה א אין צריך שיתן הוא אס י"ט
עפר הרי כאלו נתן הוא העפר והא
דאמרינן לעיל בפ"ג (דף פ"ג). דמומני
לכולה צתתה היינו צמקס שהיה
הקרקע קשה היה חופר משום דצעינן
שהיה עפר תיחוח ומיהו לעיל פירש
צקונטרס שהיה מומניו צפה לך:
ק"א מוסף אבניו. והא דאמרינן
צפ' צקדי קדשים (ומציס דף ק"א):
שכשעלו בני גולה הוסיפו על המזבח
ד' אמות מן הדרום התם קרא אשכח
ודקש מה צית ששים [וא] אף מוצח
ששים ור"ת מפרש ק"א מוסף אבניו
ולא הוה מרובע והתם] יליף דריבוע
מוצח מעכב ואין נראה לכתתי כצ"ב
לככות ידביק עפר גס כצ"ב המוצח
עד שיהא מרובע ועוד קרא דרובע
ציתה הוה ליה לאתויי ולא קרא דהכל
במה אגו': **שחמץ** חיה ואחר כך

שיטה מקובצת

[א] הדיני ד' פירקין
שהמכיר מוזהר להכריז:
ב לקמן בשאינו מוזמן:
ג אין צריך שיתן הוא אס
ש עפר כיון שנתן הדרם
על העפר הרי הוא כאלו
נתן העפר. תוס' שא"ץ
והתם ה"א י"ט ז"ל: [א] אף
מוצח ששים והכא ה"ק
אם הוסיפו ככר על המזבח
עד ט' אמה או צ"ע
לכולל הוה מוסף אבניו.
הרא"ש ז"ל: [א] וסדרא
הוא בכל כ' הני כיון שיש:

רבינו גרשום

בפני הבית. בזמן
שביח המקדש
קיים: במוזמן ובשאינו
מוזמן. כלומר בייחוד
ומדברי: והכא לא אפשר
היכי ליעביד ליבטליה.
כלומר לא אפשר ליתן
עפר למטה על המזבח לא
ליבטליה ק"א הוה חציצה
בין הדרם למזבח (היכא
דיתב) [א] מנחת בהמה
ואחר כך חיה חייב לככות.
כלומר אלמא אצי"ג ודוצין
דח בהמה בין עפר לדרם
הוה אפי"כ בני כסור
למעלה הכא נמי אצי"ג
דלמטה לא אפשר ליתן
עפר למטה ליבטע כסוי:
התם כד"י זירא דא"ר
זירא וכל הראוי לביילה
כו'. כלומר ב"ר"ש הראשון
של חג היו שם ששים
עשורונים בין פרים וזבחים
וכבשים (ושערי מוספין
דשבת) אם אירע בשבת
אבל נסכי עולת תמיד
לחודרה היתה נבללת בין
כל הני דאמרי' הוה סי' בכלי
אחד והיה מחוקק הכלי
סי' עשרון [א] והם ראויים
לביילה אצי"ג נבללים בסי'
רביעיות שהיו בחוק הכלי
כיון דראויין לביילה אין
בילה מעכבת בהן אבל
אם נתנו (כו עשרון) יתר
מסי' עשורונת (בכלי אחד)
כיון דאין ראויין לביילה
בילה מעכבת הכא נמי
לענין כסוי דם אצי"ג דדם
בהמה למטה כיון דאי אין
דם בהמה היה ראוי ליתן
עפר למטה אצי"ג דדם
בהמה חוצץ לא היישין
אבל לענין מוצח דאין
ראוי ליתן עפר למטה
מעכב ולא יכסה: ולגרדיה

רבי אומר יום אחד יום המיוחד טעון כרוז
מכאן אמרו בארבעה פרקים בשנה המוכר
בהמה לחבירו צריך להודיעו:
הדרן עלך אותו ואת בנו
כסוי הדרם נוהג בארץ ובחוצה לארץ
בפני הבית ושלא בפני הבית
א בחולין אבל לא במוקדשין ונוהג בחיה
ובעוף במוזמן ובשאינו מוזמן ונוהג בכוי
מפני שהוא ספק [ואין שוחטין אותו ב"ט
ואם שחמו אין מכסין את דמו: **גמ'** מוקדשין
מ"ט לא אילימא משום דרבי זירא [דא"ר
זירא והשוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר
למעלה שנאמר וישפך את דמו וכסוה בעפר
עפר לא נאמר אלא בעפר מלמד שהשוחט
צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה והכא
לא אפשר היכי ליעביד ליתוב וליבטליה
א קמוסין אבניו וכתוב הכל בכתב מיד
ה' עלי השכיל לא ליבטליה ק"א הוה חציצה
גדי דלמטה לא אפשר למעלה אפשר
ליעביד כסוי מי לא תניא רבי יוחנן בן יוסף
אומר ישחט חיה ואח"כ שחט בהמה פטור
מלככות בהמה ואח"כ חיה חייב לככות
ד ברבי זירא דא"ר זירא יכל הראוי לביילה
אין בילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לביילה
בילה מעכבת בו וליגרדיה וליבטליה מי
לא תנן [דרם הניתו ושעל הסכין חייב לככות
אלמא דגריר ומכסי ליה הכא נמי נגרור
ונכסי ליה אי בקדשי מוצח הכי נמי
הכא במאי עסקינן בקדשי ברק הבית
וליפרקינהו

מנחות (דף ק"ג): אמרינן אין מציאין צבלי אחד
ואחד עשורונים ומפרשין טעמא מפני שאמרה תורה הבא מנחה
שיכולה ליצלב וששים נצליין צבלי אחד אצל ששים ואחד קיס להו
לרצנן דאין יכולין ליצלב והיונן זה וכו' אין נצליין מאי הוה והתנן [שם ת"ל] לא
צבלי כשר ותיכך רבי זירא ראו צבילה מיהא צעינן ומי שהוה ראו
לצילה אין צילה מעכבת ואפילו לא צבלי כשר אצל כשאינו ראו
לצילה צילה מעכבת זו. והכא נמי ראו היה ליתן עפר למטה בין דם
הבהמה לדם חמה קודם ששחט חמה הילך אף על פי שלא נתן
אין הכסוי כגול אצל מוקדשין שאין ראו ליתן עפר למטה מלאת
עפר למטה מעכבת זו: וליגרדיה. מעל המוצח לאחר האזה
ויתנו למטה ויכסו: דם הניסו. למרחוק חוץ לגומא ששוחט זה
ודם שעל הסכין חייב לככות וע"כ דם הסכין לא יכסו אלא א"כ
גוררו תחלה מעל הסכין ומכסי ליה": **בקדשי מוצח**. כגון חטאת
העוף: **הכי נמי**. דחייב לככות הואיל ושחיטה ראויה הן שנאכלות
לכהנים וממיתין צעופות שהקדישן לצדק הצית ושחטם דאסורים
בהנאה ומשום שחיטה שאינה ראויה (א) פטור להו מניסו:
וליפרקינהו

כ"י (מכות י"ח) וכע"ז יבמות קד: נדרים ע"ג. קדושין כ"ח. מנחות י"ח: ק"ג. ונדה ט"ו): דלאוי צבילה צעינן לאפשר להמקיס צב מנחת
מנחה (יבמות שם וכע"ז קדושין שם) ופסקוה הואיל ואי צעינן נצליין לא מצי למנצל (נדה שם) והרי הוא כמנחה מנחה מן
הקטניות דאינה כלום. שכל דבר שזוה הקב"ה להביא ש עיטוב צעיקר הבאחו להביא באוחו ענין שזוה הכתוב ולא צעינן
אחר, אצל מנחת האמורות באותה מנחה, כגון מטפה בקרבן, צבילה במנחה, יש שמעכבין אס גילה הכתוב למטות עליו לעכב
יש שאין מעכבין (רשב"ם ב"ב פ"א).

רבי אומר יום אחד יום המיוחד טעון כרוז. ימים מיוחדים יש
בשנה דהיינו ארבעה פרקים [שאמרה מוזהר להכריז אמה מכרתי
לשחוט. קרי ציה לא תשחטו לא תגרוס לה ליחטט צימייס הללו
היא וצנה אי נמי מדכתיב יום אחד דמשמע יום מיוחד למאלי
יחדינהו אי לאו להטעין כרוז:

הדרן עלך אותו ואת בנו

כסוי הדס. משום דצעי למיתני
בחולין אצל לא צמוקדשין
נקט לכולהו: **צמוקדשין**. חטאת
העוף ועולת העוף: **צמומן** ובשאינו
מוזמן. משום דגבי שלוח הקן
אנטיך למיתני לקמן (דף קל"ח):
שאינו מוזמן אצל לא צמומן. מוזמן
עוף הגדל צבית: ונוהג צבוי גרס:
ואין שוחטין אוסו כיוס טוב. משום
דלמא צעי כסוי ומספקא לא מחללינן
י"ט אס שחטו: **גמ' עפר למטה**.
עפר תיחוח ולא על קרקע קשה:
וכסוה עפר. משמע דלא צעי עפר
אלא צכסוי. צעפר משמע כולו עטוף
צעפר תיחוח: **והכא לא אפשר**. לתת
עפר למטה על המזבח: **וליבטליה**.
ליהניו שם לעולם: **קמוסין אבניו**.
להגציהו והרי כל ארוך ורוחב ורוס
הצנין נמסר לדוד על פי צבאים:
דכסי. צדברי הימים דקאמר ליה
דוד לשלמה הכל צכתב מיד ה' עלי
השכיל כל מלאכת המצנית עלי השכיל
אומי לימד: ק"א הוה חליצה. בין דם
למוצח ונמאל שלא נמנא דמו צקיר
המוצח: ופרכינן נהי דלמטה. קודם
מליקה אי אפשר לתת עפר משום
חליצה כדאמרת אצל למעלה לאחר
שמלק יכסו דלאוי חליצה מאי איכא
למימר: **פטור מלככות**. שהרי דם
בהמה למעלה ומה יכסה: חייב
לככות. ואע"ג דליכא עפר למטה
צינו לדם הבהמה והכא נמי אע"ג
שאין למטה יתן למעלה: **כל הראוי**
לצילה אין צילה מעכבת זו. במס'

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה נמי כתיב וכו'
שאינה ראויה הן פטור:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

[א] תוס' ד"ה ק"א וכו'
אף מוצח ששים. י"ב אצל
האי דהכא לא משוי קרא
כיון דלא כתיב בהדיא
צקדא שיהוה כסוי הדס
צמוקדשין עכ"ל התוס'
במס' דף י"ג ע"א ד"ה
וליעבד:

מוסף רש"י

כבוי. כיו ספק חיה
ספק בהמה (ביצה ת"ח).
ואין שוחטין אותו
כיוס טוב. לפי שאינו
יכול לכסוה ולשחט י"ט
ומתקן [שם] שאינו צעיר
משום דשחט חיה
הוא וצריך כסוי הוא
אינו יכול לכסוה צ"ע
דקאמרינן ואם שוחטו אין
מכסין את דמו. דשחט
בהמה הוא ואין זו מנחת
כסוי ואין מעללעלי העפר
לך (ביצה ת"ח). צריך
שיתן עפר למטה. עפר
תיחוח, דלמ הקרקע קשה
לא מחרי עפר למטה
(לעיל א"ל). עפר לא
נאמרי. וכסוה עפר הוה
משמע דלא קפיד אלא
אכסוי (ביצה ת"ח). אלא
משמע כולו טעון
צעפר (לעיל א"ל). שהוה
נצלי וטעון צעפר קודם
הכסוי (ביצה ת"ח). כל
הראוי לביילה אין בילה
מעכבת בו. נמסכת
מנחות (ק"ג): תנן הרי עלי
ששים ואחד עשרון מביא
ששים צבלי אחד ואחד צבלי
אחר. דענין ששים יסליין
ליצלב צבלי אחד אצל ששים
ואחד קיס להו לרצנן ואין
נצליין יכסי. והיונן זה וכו'
אין נצליין מאי הוה והא
אין תנן אס לא צבלי כשר
ומשני ר' זירא כל הראוי
לצילה אין צילה מעכבת זו

כ"י (מכות י"ח) וכע"ז יבמות קד: נדרים ע"ג. קדושין כ"ח. מנחות י"ח: ק"ג. ונדה ט"ו): דלאוי צבילה צעינן לאפשר להמקיס צב מנחת
מנחה (יבמות שם וכע"ז קדושין שם) ופסקוה הואיל ואי צעינן נצליין לא מצי למנצל (נדה שם) והרי הוא כמנחה מנחה מן
הקטניות דאינה כלום. שכל דבר שזוה הקב"ה להביא ש עיטוב צעיקר הבאחו להביא באוחו ענין שזוה הכתוב ולא צעינן
אחר, אצל מנחת האמורות באותה מנחה, כגון מטפה בקרבן, צבילה במנחה, יש שמעכבין אס גילה הכתוב למטות עליו לעכב
יש שאין מעכבין (רשב"ם ב"ב פ"א).

(א) צילה ת. לעיל
ע"ג: נכסריס פ"ב מ"ט;
(ב) צילה ז: ע"ש לעיל לא.
(ג) ע"ש א: עיין מ"ח ומ"ח
לג. ד"ה וליעבד. (ד) צ"ב
פ"א: קדושין כ"ח. יבמות
קד: נדה ט"ו: מנחות י"ח:
ק"ג: מכות י"ח: נדרים ע"ג.
(ה) לקמן פ"ג: (ו) שמלק
דליכא רש"י. (ז) נש"ל
מוחק ומכסי ליה. (ח) [דף
ס"ג]. ט) נפסקים ס"ג.
(י) ונש"י מ"ח יבמות קד:
ד"ה דלמך ונמנחות י"ח:
ד"ה ואמר כצ"ב דלחן סב"א
לומר שיפטור וכו' ע"ש.

תורה אור השלם

1. ואיש איש מבני
ישראל ומן הגר הגר
הרוכב אשר יצדו צד
חיה או עוף אשר יאכל
ושפך את דמו וקדוהו
ביעפר:
2. הכל בכתב מיד
עלי השכיל כל מלאכות
ההבניה:
דברי הימים א' כ"ח י"ט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה נמי כתיב וכו'
שאינה ראויה הן פטור:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

[א] תוס' ד"ה ק"א וכו'
אף מוצח ששים. י"ב אצל
האי דהכא לא משוי קרא
כיון דלא כתיב בהדיא
צקדא שיהוה כסוי הדס
צמוקדשין עכ"ל התוס'
במס' דף י"ג ע"א ד"ה
וליעבד:

מוסף רש"י

כבוי. כיו ספק חיה
ספק בהמה (ביצה ת"ח).
ואין שוחטין אותו
כיוס טוב. לפי שאינו
יכול לכסוה ולשחט י"ט
ומתקן [שם] שאינו צעיר
משום דשחט חיה
הוא וצריך כסוי הוא
אינו יכול לכסוה צ"ע
דקאמרינן ואם שוחטו אין
מכסין את דמו. דשחט
בהמה הוא ואין זו מנחת
כסוי ואין מעללעלי העפר
לך (ביצה ת"ח). צריך
שיתן עפר למטה. עפר
תיחוח, דלמ הקרקע קשה
לא מחרי עפר למטה
(לעיל א"ל). עפר לא
נאמרי. וכסוה עפר הוה
משמע דלא קפיד אלא
אכסוי (ביצה ת"ח). אלא
משמע כולו טעון
צעפר (לעיל א"ל). שהוה
נצלי וטעון צעפר קודם
הכסוי (ביצה ת"ח). כל
הראוי לביילה אין בילה
מעכבת בו. נמסכת
מנחות (ק"ג): תנן הרי עלי
ששים ואחד עשרון מביא
ששים צבלי אחד ואחד צבלי
אחר. דענין ששים יסליין
ליצלב צבלי אחד אצל ששים
ואחד קיס להו לרצנן ואין
נצליין יכסי. והיונן זה וכו'
אין נצליין מאי הוה והא
אין תנן אס לא צבלי כשר
ומשני ר' זירא כל הראוי
לצילה אין צילה מעכבת זו

כ"י (מכות י"ח) וכע"ז יבמות קד: נדרים ע"ג. קדושין כ"ח. מנחות י"ח: ק"ג. ונדה ט"ו): דלאוי צבילה צעינן לאפשר להמקיס צב מנחת
מנחה (יבמות שם וכע"ז קדושין שם) ופסקוה הואיל ואי צעינן נצליין לא מצי למנצל (נדה שם) והרי הוא כמנחה מנחה מן
הקטניות דאינה כלום. שכל דבר שזוה הקב"ה להביא ש עיטוב צעיקר הבאחו להביא באוחו ענין שזוה הכתוב ולא צעינן
אחר, אצל מנחת האמורות באותה מנחה, כגון מטפה בקרבן, צבילה במנחה, יש שמעכבין אס גילה הכתוב למטות עליו לעכב
יש שאין מעכבין (רשב"ם ב"ב פ"א).

כסוי הדם פרק ששי חולין

פד.

עין משפט נר מצוה

א מני פ"ה מהלכות
ערכין הלכה יב:
ב ח מני פ"ד מהל'
שמיטה הלכה ז:
ג א מני פ"ד מהלכות
מקואות ה' ז סג
עשין רמח טו"ש"ע י"ד ס'
זא ספ"ק א:
ד מני פ"ד מהלכות
שמיטה הלכה ז סג
לאזין סד טו"ש"ע י"ד ס'
כח ספ"ק א:
ה א מני פ"ה מהל'
דעות הלכה י:

מוסף רש"י

העמדה והערכה.
שעמוד על תולה
וערכה הספן כלמני
(ויקרא כ) והעמדה את
ההמה לפני הספן והעין
הספן וגי' (שבועות יא).
רבי היא. הוא אמרה
למתי וגסי מילמה חל
כמד מנה ומלח כמד מנה
(ד"ה א).

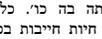
שיטה מקובצת

אן נצודין ועומדין כגון
אווים ותרגולין מנין
ת"ל: טן ישפות קדיה בכל
יום ואינן אימת: א' בהני
תיי טעמי דשחיטה שאינה
ראויה: טן ותמיד העולם
היה מתנונה והולך:
ט' כגון אנו א"מ אם אין
לנו הפרוטה מצוה עלינו:
ט' ואפי' לא יפדס לבסוף
היא שחיטה ראויה כמו
שחיטת קדשים: ט' אבל
בדרוש אמר אורח יום
ארשון כולו אטוים
והתרגולין יום שני וכו':

רבינו גרשום

ר"מ שחיטה שאינה ראויה
שמה שחיטה ואפי' דלא
פרקיה ליבעי כסוי סבר
לה כר"ש דאמר שחיטה
שאינה ראויה לאו שמה
שחיטה: ואי בעי תימא
אורייתא כר"ש ופי' פריקין אי
כר"ש הא מצי למפרקיה
ליפרקיה וליכסיה: שאני
הכא דאמר קרא ושפך
וכסה כו'. אפי' בקדשי
מזבח אין נוהג למה אן
מטעם זה מי שאינו
מחוסר אלא שפיכה:
אורייתא תורים ובני יונה
שיש במינן קדושי. כלומר
חלקתה בה כו'. כלומר
דכל חיות חייבות בכסוי
אף כל עופות חייבות
בכסוי והוה דחולין: ק"ל
חיה בכלל בהמה לסימנין.
כלומר בהמה כתיבי כל
מפרסת פרסה ושושעת
שסע שתי פרסות מעלת
גרה בבהמה: אלא מעתה
טיבילו בו כו'. כלומר
השתא דאיתקש למים
טיבילו בו: אימא חד
למעוטי וחולין כו'. כלומר
דשאר משקין אבל דם
לא הלאה מעוטי כתיבי
חד למעוטי וחולין דשאר
משקין וחד למעוטי
מכונסין וחד למעוטי
דדם: אלא בהזמנה הזאת.
שיטתה קודם שאיכל: מי
שיש לו מנה יקח לפסו
כו'. לפסו לשון אילפסו:
ומהו מנה ליטרא חצי
אונקיא. מאה זוזי וחזי
זה משקל זהוב: (והגן
מאימת) ציריכין אנו לחושי
לדברי זקן. כלומר לדברי
כסא

הרצוה

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ולפרקיניהו וליכסיניהו. ויהיו מותרים זכאכילה
העמדה והערכה. אין פודין את הקדשים לאחר מימה מפני
שכתוב בהן (ויקרא כ) והעמיד את
(והעריך) אותה הכהן ולאחר מימה
מוקמת למתניתין דתלית לה זכני מרי
טעמי א שחיטה שאינה ראויה לאו
שחיטה היא ובעינן העמדה והערכה:
אי כר"מ דאמר. צפ"צ דתמורה
(דף לב: ע"ש): **הכל היו בכלל העמדה**
והערכה. אחד קדשי מזבח שנפל
בהם מום ואחד קדשי זדק הבית:
האמר. צמתני' (לקמן דף פה). השוחט
ונמלאת טריפה חייב לכסות אלמלא
שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה:
ר"ש סבירא ליה התם קדשי מזבח
(ה) בכלל העמדה והערכה קדשי זדק
הבית לא היו: רבי היא. מתניתין
רבי סתמה לפי דעתו וסבי מילתיה
כי הני מרי תנאי צדחא כמר שראה
דכריזי של זה זכו ושל זה זכו: והספא
דאפיס לפני. דרשנין כה"ג: אפילו
תימא בקדשי מזבח. ודקאמרת
ליגרייה וליכסייה אמר קרא כו':
מה חיה. סתמא חיה קדש שאינה
ראויה להקריב: **אוליף סוריס וזני**
יונה. מדין כסוי ואפילו הן של חולין:
הואילוף ויש צמינן קדש. אלא לא גרסי:
לא חלקס זה. דכולן חייבות בכסוי
דהא אין זה קדושה: **אף עופוס**
לא מחלוק בהם. לומר מין זה חייב
ומין זה פטור ומיהו חולין בעינן כחיה:
(ט) **לסימנין.** שאין סימני חיה מפורשת
אלא צהמה כתיב (דברים יד) כל
צהמה מפרסת פרסה וגו': **אימא**
נמי צהמה בכלל חיה לכסוי. דהא
לפינן צהמה המקשה (לעיל דף ע:)
דאף צהמה בכלל חיה: **אלא מעשה**
יעבילו זו. כיון דמיס חקרי: אך
מעין וזור. צפרשת שרזיס כתיב
דמשמע אך מעין וזור יטרה את
מי שנטמא צפרשת: **אזל דם דחקרי**
מיס א'. דמטביילין: וחולין. שאר
משקין שנתנו צמקוס מדרון והחולין
למקוה דלילו גבי מיס ק"ל צממורה
צפ"ק (דף יב): השאיבה מטהרת
צריציה והמסכה אס רבו מי גשמים
עד כ"א סאין ממשיך לתוכן שאובין
צומילה י"ט סאין: **תלס מעוטי.**
דמיס אכולה קלי: **מעין מיס.** ולא
שאר משקין ואפילו וחולין: **זור מיס.**
ולא שאר משקין ואפילו מכונסין:
מקוה מיס. ולא דם: **אלא בהזמנה**
הזאת. כאלו הוא זכ שאינה מזומנת
לו כלומר לא יאכל בשר תדיר שלא
יעני: **מזקך.** אס יש לו צעדו
יקח ואס לאו לא יקנה צשוק: **כל**
צקרי. אס אין לו אלא שור אחד
וצחנו: **לפסו.** לקדמותו. לשון אילפס:
משקל ליטרא ירק. אזל צצר לא
יאכל: דגיס היו צול צמקומס יתר
מן הצצר: **ישפוס.** כשנותנין קדשה
על הכירה קרי שפיתה: **ואינך**
אימת. אלו האחרים שאמרו ליטרא
דגיס וליטרא צצר אימת יאכלו אס
לא צכל יוס: **לחוס.** ולהסתפק
צמוזות קליס: **אזחא ממשפחת**
צריאים. רבי יוחנן קרי לרצ אזחא:
ויטריך לצריות יתר: **אמר רב נחמן כגון אנו.**
כאותן שצמי רבי יוחנן ולפיכך הוא אומר כגון אנו
צכפר משלי. קנה לך נאן ויהא לך הגיזין לנצוש:
די חלב עטודים. נאן שיש לו מהס חלב לפרנסה
וגיזין לנצוש: **דיו לארס.** הכי משמע
די חלב עזיס די לך חלבס ולא משחטס ומאכלס:
סן חייס לנערוטיך. לזני ציתך למד דרכי חייס
להסתפק צמוזות קליס:

ולפרקיניהו וליכסיניהו^א בעינן העמדה
והערכה וכמאן אי כר"מ דאמר הכל היו
בכלל העמדה והערכה האמר שחיטה שאינה
ראויה שמה שחיטה אי כר' שמעון דאמר
שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה
האמר לא היו בכלל העמדה והערכה אמר
רב יוסף^ב רבי היא וגסיב לה אליבא דתנאי
בשחיטה שאינה ראויה סבר לה כר' שמעון
בהעמדה והערכה סבר לה כר"מ ואיבעית
אימא כולה ר"ש היא ושאיני הכא דאמר
קרא וישפך וכסה^ג מי שאינו מחוסר אלא
שפיכה וכסוי יצא זה שמחוסר שפיכה פדייה
וכסוי והשתא דאתית להכי אפילו תימא
בקדשי מזבח מי שאינו מחוסר אלא שפיכה
וכסוי יצא זה שמחוסר שפיכה גרידה וכסוי
מר בר רב אשי אמר אמר קרא ויהיה או
עוף מה חיה אינה קדש אף עוף אינו קדש
אי מה חיה שאין במינו קדש אף עוף שאין
במינו קדש אוציא תורין ובני יונה שיש במינן
קדש לא כחיה מה חיה לא חלקת בה אף
עוף לא תחלוק בו אמר ליה יעקב מינאה
לרבא קי"ל^ד חיה בכלל בהמה לסימנין אימא
נמי בהמה בכלל חיה לכסוי אמר ליה עליך
אמר קרא^ה על הארץ תשפכנו כמים מה
מים לא בעי כסוי אף האי נמי לא בעי כסוי
אלא מעתה יטבילו בו אמר קרא^ו אך
מעין ובור מקוה מים יהיה מהור^ז והני אין
מידו אהרינא לא ואימא ה"מ למעוטי שאר
משקין דלא איקרו מים אבל דם דאיקרי
מים ה"ג תרי מיעוטי כתיבי מעין מים ובור
מים אימא אידי ואידי למעוטי שאר משקין
חד למעוטי וחולין וחד למעוטי מכונסין תלתא
מיעוטי כתיבי מעין מים ובור מים מקוה מים
ת"ר^ט ואשר יצוד אין לי אלא אשר יצוד
טו צודין ועומדין מאליהן מנין כגון אווזין
ותרנגולים ית"ל ציד מ"מ א"כ מה ת"ל
אשר יצוד למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל
אדם בשר אלא בהזמנה הזאת ת"ר^י כי
ירחיב ה' אלהיך את גבולך ה'למדה תורה
דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא לתאבון
יכול יקח אדם מן השוק ויאכל ת"ל^{יא} וזבחת

מבקר ומצאנך יכול יזבח כל בקרו ויאכל כל צאנו ויאכל ת"ל מבקרך
ולא כל בקרך ומצאנך ולא כל צאנך מכאן אמר רבי אלעזר בן עזריה
ימי שיש לו מנה יקח לפסו ליטרא ירק עשרה מנה יקח לפסו ליטרא דגים
חמשים מנה יקח לפסו ליטרא בשר מאה מנה ט ישפתו לו קדרה בכל יום ואינך
אימת מערב שבת לערב שבת אמר רב ציריכין אנו לחוש לדברי זקן א"ר יוחנן
אבא ממשפחת בריאים הוא אבל כגון אנו מי שיש לו פרוטה בתוך כיסו
יריצנה לחנווני א"ר נחמן כגון אנו לוויין ואוכלין^ב כבשים ללבושך מנו
כבשים יחא מלבושך ומחיר שדה עתודים לעולם ימכור אדם שדה ויקח
עתודים ואל ימכור אדם עתודים ויקח שדה^ג ודי חלב עזיס דיו לאדם שיתפרנס
מחלב גדיים וטלאים שבתוך ביתו ללחמן ללחם ביתך לחמן קודם ללחם
ביתך וחיים לנערוטיך אמר רב זוטרא בריה דרב נחמן תן חיים לנערוטיך
מיכן למדה תורה דרך ארץ שלא ילמד אדם את בנו בשר ויין אמר רבי יוחנן

הרצוה
ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ולפרקיניהו וליכסיניהו^א בעינן העמדה
והערכה וכמאן אי כר"מ דאמר הכל היו
בכלל העמדה והערכה האמר שחיטה שאינה
ראויה שמה שחיטה אי כר' שמעון דאמר
שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה
האמר לא היו בכלל העמדה והערכה אמר
רב יוסף^ב רבי היא וגסיב לה אליבא דתנאי
בשחיטה שאינה ראויה סבר לה כר' שמעון
בהעמדה והערכה סבר לה כר"מ ואיבעית
אימא כולה ר"ש היא ושאיני הכא דאמר
קרא וישפך וכסה^ג מי שאינו מחוסר אלא
שפיכה וכסוי יצא זה שמחוסר שפיכה פדייה
וכסוי והשתא דאתית להכי אפילו תימא
בקדשי מזבח מי שאינו מחוסר אלא שפיכה
וכסוי יצא זה שמחוסר שפיכה גרידה וכסוי
מר בר רב אשי אמר אמר קרא ויהיה או
עוף מה חיה אינה קדש אף עוף אינו קדש
אי מה חיה שאין במינו קדש אף עוף שאין
במינו קדש אוציא תורין ובני יונה שיש במינן
קדש לא כחיה מה חיה לא חלקת בה אף
עוף לא תחלוק בו אמר ליה יעקב מינאה
לרבא קי"ל^ד חיה בכלל בהמה לסימנין אימא
נמי בהמה בכלל חיה לכסוי אמר ליה עליך
אמר קרא^ה על הארץ תשפכנו כמים מה
מים לא בעי כסוי אף האי נמי לא בעי כסוי
אלא מעתה יטבילו בו אמר קרא^ו אך
מעין ובור מקוה מים יהיה מהור^ז והני אין
מידו אהרינא לא ואימא ה"מ למעוטי שאר
משקין דלא איקרו מים אבל דם דאיקרי
מים ה"ג תרי מיעוטי כתיבי מעין מים ובור
מים אימא אידי ואידי למעוטי שאר משקין
חד למעוטי וחולין וחד למעוטי מכונסין תלתא
מיעוטי כתיבי מעין מים ובור מים מקוה מים
ת"ר^ט ואשר יצוד אין לי אלא אשר יצוד
טו צודין ועומדין מאליהן מנין כגון אווזין
ותרנגולים ית"ל ציד מ"מ א"כ מה ת"ל
אשר יצוד למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל
אדם בשר אלא בהזמנה הזאת ת"ר^י כי
ירחיב ה' אלהיך את גבולך ה'למדה תורה
דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא לתאבון
יכול יקח אדם מן השוק ויאכל ת"ל^{יא} וזבחת

מבקר ומצאנך יכול יזבח כל בקרו ויאכל כל צאנו ויאכל ת"ל מבקרך
ולא כל בקרך ומצאנך ולא כל צאנך מכאן אמר רבי אלעזר בן עזריה
ימי שיש לו מנה יקח לפסו ליטרא ירק עשרה מנה יקח לפסו ליטרא דגים
חמשים מנה יקח לפסו ליטרא בשר מאה מנה ט ישפתו לו קדרה בכל יום ואינך
אימת מערב שבת לערב שבת אמר רב ציריכין אנו לחוש לדברי זקן א"ר יוחנן
אבא ממשפחת בריאים הוא אבל כגון אנו מי שיש לו פרוטה בתוך כיסו
יריצנה לחנווני א"ר נחמן כגון אנו לוויין ואוכלין^ב כבשים ללבושך מנו
כבשים יחא מלבושך ומחיר שדה עתודים לעולם ימכור אדם שדה ויקח
עתודים ואל ימכור אדם עתודים ויקח שדה^ג ודי חלב עזיס דיו לאדם שיתפרנס
מחלב גדיים וטלאים שבתוך ביתו ללחמן ללחם ביתך לחמן קודם ללחם
ביתך וחיים לנערוטיך אמר רב זוטרא בריה דרב נחמן תן חיים לנערוטיך
מיכן למדה תורה דרך ארץ שלא ילמד אדם את בנו בשר ויין אמר רבי יוחנן

הרצוה
ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם:

ר' אלעזר בן עזריה: ממשפחת בריאים הוא. כלומר אבא זהו רב: מנו כבשים יחא מלבושין. כלומר ממה שתגזו מכושי:
ימכור אדם שדה ויקח עתודים. כלומר דחויין ונדקראן עשירות שמעשרות את בעליהן: לחמן קודם ללחם ביתך. כלומר
שלך קודם משל כל אדם: